

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Katowicach

LKA.410.009.02.2020

Pan
Dariusz Prostański
Dyrektor Instytutu
Techniki Górniczej KOMAG
ul. Pszczyńska 37
44-101 Gliwice

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/20/014 – Gospodarka finansowa instytutów badawczych

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Instytut Techniki Górniczej KOMAG ¹ ul. Pszczyńska 37 44-101 Gliwice
Kierownik jednostki kontrolowanej	Dariusz Prostański, Dyrektor Instytutu ² od dnia 1 maja 2019 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnili: <ul style="list-style-type: none"> – Małgorzata Malec, Dyrektor Instytutu od 1 maja 2014 r. do 28 kwietnia 2018 r. oraz p.o. Dyrektora Instytutu od 29 kwietnia 2018 r. do 31 października 2018 r., – Dariusz Prostański, p.o. Dyrektora Instytutu od 1 listopada 2018 r. do 30 kwietnia 2019 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Realizacja przychodów, w tym windykacja należności instytutu badawczego, dokonywanie wydatków, w tym regulowanie zobowiązań oraz kształtowanie wynagrodzeń, wykonanie zadań finansowanych ze środków publicznych, działalność podstawowa instytutu badawczego.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2018 r. do 30 kwietnia 2020 r. z uwzględnieniem dowodów spoza tego okresu, mających istotne znaczenie dla kontrolowanej działalności.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach
Kontrolerzy	1. Mariusz Krynke, główny specjalista k.p., upoważnienie do kontroli nr LKA/121/2020 z dnia 8 maja 2020 r., 2. Witold Wilk, główny specjalista k.p., upoważnienie do kontroli nr LKA/133/2020 z dnia 18 maja 2020 r., 3. Monika Bukowiec, inspektor k.p., upoważnienie do kontroli nr LKA/120/2020 z dnia 8 maja 2020 r.

(akta kontroli str. 1-6)

¹ Dalej także: Instytut lub ITG KOMAG.

² Dalej także: Dyrektor.

³ Dz.U. z 2019 r. poz. 489, ze zm.; dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w badanym zakresie.

Uzasadnienie oceny ogólnej

W 2018 r. i 2019 r. w Instytucie zrealizowano zaplanowane przychody na poziomie odpowiednio 102,6% i 102,8%. Udział dotacji w przychodach ogółem wyniósł w 2018 r. 38,1%, w tym z tytułu dotacji podmiotowej – 21,3%, a w 2019 r. – 40,3%, w tym z tytułu subwencji – 20,4%. Przychody własne stanowiły odpowiednio 61,9% i 59,7% przychodów ogółem. Badanie dwóch dotacji otrzymanych z budżetu państwa w latach 2018–2019 (9,1% wartości dotacji/subwencji z budżetu państwa otrzymanych w tym okresie) wykazało, że Instytut spełniał warunki do ich przyznania, a środki te umożliwiały sprawną realizację zadań. W wyniku badania 30,2% zaległości na koniec 2019 r. ustalono, że Instytut podejmował stosowne działania w celu ich dochodzenia.

Instytut nie przekroczył zaplanowanych kosztów, które w 2018 r. zostały zrealizowane na poziomie 98,1%, a w 2019 r. – na poziomie 98,9%. Miesięczne wynagrodzenie osób zatrudnionych na stanowiskach Dyrektora Instytutu i jego zastępców nie przekroczyło limitu określonego w art. 8 pkt 5 lit. a ustawy z dnia 3 marca 2000 r. o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi⁵. Nie stwierdzono nieuzasadnionych istotnych różnic pomiędzy wypłaconym w latach 2018–2019 wynagrodzeniem osób zatrudnionych na tych samych stanowiskach w danej komórce organizacyjnej. W wyniku badania wybranych umów cywilnoprawnych obowiązujących w okresie objętym kontrolą (17,0% kosztów poniesionych z tego tytułu) ustalono, że w każdym przypadku udokumentowano odbiór wykonanej pracy, a kwota na wystawionym rachunku wynikała z postanowienia danej umowy, regulującego wysokość wynagrodzenia. Nie stwierdzono przypadków nierównego traktowania zleceniobiorców w zakresie wysokości wynagrodzenia za wykonanie podobnego zakresu prac.

Badanie dokumentacji dotyczącej sześciu umów o dofinansowanie pięciu projektów badawczo-rozwojowych realizowanych w ITG KOMAG (26,8% dotacji wykorzystanych przez Instytut w 2018 r. i 30,8% – w 2019 r.) wykazało, że otrzymane środki wykorzystano zgodnie z przeznaczeniem oraz prawidłowo i terminowo rozliczono, uzyskując, w przypadku projektu zakończonego, zakładane efekty rzeczowe.

W Instytucie zapewniono odpowiednią kadre pracowniczą, w tym pracowników naukowych. Ustalono zarządzeniami Dyrektora Instytutu pisemne zasady odnoszące się do wymogów zakazu konkurencji oraz uzyskiwania zgody Dyrektora na podjęcie dodatkowego zatrudnienia lub na prowadzenie działalności gospodarczej. Zgodnie z art. 47 ust. 5 ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych⁶, z objętymi badaniem pracownikami naukowymi i naukowo-technicznymi zawarto umowy o zakazie prowadzenia działalności konkurencyjnej. Dokonując okresowej oceny dorobku naukowego i technicznego skontrolowanych pięciu pracowników naukowych i badawczo-technicznych (11,6% objętych tą oceną), w ITG KOMAG uwzględniono kryteria określone w art. 44 ust. 3 ustawy o instytutach. Posiadali oni stopnie naukowe (pracownicy naukowci) lub wykształcenie wyższe (pracownicy badawczo-techniczni) wymagane dla zajmowanych stanowisk. Nie stwierdzono występowania konfliktu interesów Instytutu i osoby zatrudnionej na stanowisku Dyrektora, w szczególności zawierania

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dz.U. z 2019 r. poz. 2136; dalej: ustawa kominowa.

⁶ Dz.U. z 2019 r. poz. 1350, ze zm.; dalej: ustawa o instytutach.

z nią umów o świadczenie usług na rzecz ITG KOMAG. Instytut realizował projekty badawcze i badawczo-rozwojowe, publikował wyniki badań naukowych, organizował konferencje naukowo-techniczne i uczestniczył z wystąpieniami w konferencjach organizowanych przez inne podmioty, prowadził działania w zakresie przystosowania wyników badań do potrzeb praktyki, jak również ich wdrażania oraz zgłaszał do Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej⁷ wynalazki i wzory użytkowe, uzyskując patenty i prawa ochronne.

Stwierdzono równocześnie nieprawidłowości, które polegały na tym, że:

- udzielając zamówień na wykonanie (w ramach skontrolowanego projektu badawczo-rozwojowego) dwóch urządzeń (za 97,2 tys. zł i 38,1 tys. zł), nie zabezpieczono wystarczająco interesów Instytutu z powodu braku w umowach zawartych z wykonawcami zapisów o karze umownej w sytuacji niewykonania lub nienależytego wykonania przedmiotu umowy;
- w przypadku jednego pracownika naukowego (20,0% badanej próby) nie zachowano, wymaganej w art. 44 ust. 4 ustawy o instytutach, częstotliwości przeprowadzania okresowych ocen dorobku naukowego i technicznego (nie rzadziej niż raz na cztery lata).

Powyższe nieprawidłowości, nie miały istotnego wpływu na kontrolowaną działalność.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁸ kontrolowanej działalności

OBSZAR

Opis stanu faktycznego

1. Zagadnienia ogólne

Zgodnie z aktualnym Statutem zatwierdzonym przez Ministra Energii w dniu 10 kwietnia 2017 r., przedmiotem podstawowej działalności Instytutu było prowadzenie badań naukowych i prac rozwojowych⁹, przystosowanie wyników badań naukowych i prac rozwojowych do potrzeb praktyki¹⁰, wdrażanie wyników badań naukowych i prac rozwojowych¹¹ oraz prowadzenie prac dotyczących monitoringu i zapobiegania skutkom zjawisk i wydarzeń, mogących stwarzać zagrożenie publiczne związane z działalnością przemysłu górniczego, energetycznego, maszynowego i chemicznego.

(akta kontroli str. 14-20, 1164, 1226)

Zarządzeniem nr 9 Dyrektora Instytutu z dnia 27 lipca 2018 r. wprowadzono Politykę rachunkowości z mocą obowiązującą od 1 stycznia 2018 r., która zawierała wszystkie elementy określone w art. 10 ust. 1 ustawy z 29 września 1994 r. o rachunkowości¹².

⁷ Dalej: Urząd Patentowy.

⁸ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁹ Do zadań Instytutu należało prowadzenie badań naukowych, prac rozwojowych, wdrożeniowych i innowacyjnych dotyczących m.in.: mechanizacji procesów wydobywczych i przerobczych oraz automatyzacji i robotyzacji procesów technologicznych w górnictwie, mechanizacji procesów produkcyjnych i transportowych, tworzenia technologii i urządzeń ochrony środowiska, doskonalenia metod badań naukowych i prac rozwojowych, prowadzenie badań laboratoryjnych i eksploatacyjnych.

¹⁰ Do zadań Instytutu w tym zakresie należało m.in.: wdrażanie prototypów i wzorców oraz świadczenie usług o charakterze badawczym, działalność w zakresie inżynierii i związane z nią doradztwo techniczne, opracowywanie ekspertyz naukowo-technicznych.

¹¹ Zadania Instytutu w tym zakresie obejmowały tworzenie dokumentacji produktów i procesów, opracowywanie oprogramowania i świadczenie usług o charakterze naukowym i rozwojowym, produkcja maszyn dla górnictwa i do wydobywania oraz budownictwa związana z prowadzonymi badaniami naukowymi i pracami rozwojowymi.

¹² Dz.U. z 2019 r. poz. 351, ze zm.; dalej: ustawa o rachunkowości.

Sprawozdania finansowe za 2018 r. i 2019 r., sporządzone zgodnie ze wzorem określonym w załączniku nr 1 do ustawy o rachunkowości, zostały zatwierdzone przez ministrów nadzorujących¹³ na podstawie art. 18 ust. 13 ustawy o instytutach. Sprawozdanie finansowe za 2018 r. złożono w Krajowym Rejestrze Sądowym 14 czerwca 2019 r., tj. w terminie określonym w art. 69 ust. 1 ustawy o rachunkowości (w ciągu 15 dni od zatwierdzenia). Do dnia zakończenia kontroli NIK (30 czerwca 2020 r.) nie upłynął termin na realizację tego obowiązku odnośnie sprawozdania finansowego za 2019 r. (według stanu na ten dzień sprawozdanie nie zostało jeszcze złożone w Krajowym Rejestrze Sądowym). Sprawozdania finansowe zostały zbadane przez biegłego rewidenta, który nie wniósł zastrzeżeń do tych dokumentów.

(akta kontroli str. 534-600, 1154, 1287-1303, 1791-1793)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OBSZAR

2. Realizacja przychodów, w tym windykacja należności instytutu badawczego

2.1. Przychody własne

Opis stanu
faktycznego

W latach 2018–2019 zaplanowane przez Instytut przychody ogółem zostały zrealizowane. W 2018 r. zaplanowano je w kwocie 21 150,0 tys. zł, a zrealizowano w kwocie 21 692,7 tys. zł (102,6%). Na zbliżonym poziomie zrealizowano przychody ogółem w 2019 r. Zaplanowano je w kwocie 20 486,0 tys. zł, a zrealizowano w kwocie 21 068,3 tys. zł (102,8%). Na przychody ogółem składały się: przychody własne (w 2018 r. stanowiły 61,9%, a w 2019 r. 59,7%) oraz dotacje (w 2018 r. stanowiły 38,1%, a w 2019 r. 40,3%).

Zaplanowane na 2018 r. przychody własne Instytutu w kwocie 13 020,0 tys. zł zostały zrealizowane w 103,2% (13 433,3 tys. zł), a na 2019 r. – w kwocie 12 040,0 tys. zł zostały zrealizowane w 104,5% (12 581,7 tys. zł).

Na przychody własne składały się przede wszystkim przychody z tytułu:

- sprzedaży usług inżynierskich, badań i analiz technicznych (w 2018 r. stanowiły 33,3%, a w 2019 r. 33,5% przychodów własnych),
- najmu i dzierżawy nieruchomości (w 2018 r. stanowiły 13,3%, a w 2019 r. 13,9% przychodów własnych),
- sprzedaży wyników badań naukowych i prac rozwojowych (w 2018 r. stanowiły 11,9%, a w 2019 r. 13,7% przychodów własnych),
- sprzedaży prac wdrożeniowych, w tym nadzoru autorskiego (w 2018 r. stanowiły 11,0%, a w 2019 r. 7,3% przychodów własnych),
- sprzedaży usług certyfikacji i akredytacji (w 2018 r. stanowiły 8,5%, a w 2019 r. 7,7% przychodów własnych),
- amortyzacji środków trwałych sfinansowanych z dotacji i amortyzacji prawa użytkowania wieczystego gruntów (w 2018 r. stanowiły 8,4%, a w 2019 r. 6,9% przychodów własnych).

(akta kontroli str. 532, 549, 554-555, 581, 587-588, 608-611)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

¹³ Za 2018 r. – postanowieniem Ministra Energii nr 6/2019 z 14 czerwca 2019 r., za 2019 r. – postanowieniem Ministra Aktywów Państwowych nr 3/2020 z 29 czerwca 2020 r.

2.2. Dotacje

Przyjęty w Instytucie plan dotacji na 2018 r., w łącznej kwocie 8 130,0 tys. zł, został zrealizowany w 101,6% (8 259,4 tys. zł). Przychody z tytułu dotacji stanowiły 38,1% przychodów ogółem, w tym z tytułu dotacji podmiotowej – 21,3% (4 618,0 tys. zł). Na realizację projektów Instytut przeznaczył środki pochodzące z dotacji: Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego¹⁴ w łącznej kwocie 5 450,0 tys. zł i Narodowego Centrum Nauki w kwocie 197,6 tys. zł (łącznie z budżetu państwa – 5 647,6 tys. zł¹⁵) oraz Narodowego Centrum Badań i Rozwoju¹⁶ w łącznej kwocie 857,3 tys. zł, Komisji Europejskiej w łącznej kwocie 1 240,4 tys. zł i Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji (FRSE) – Narodowej Agencji programu ERASMUS+ w łącznej kwocie 514,1 tys. zł (łącznie ze środków UE – 2 611,8 tys. zł).

Plan dotacji/subwencji na 2019 r., w łącznej kwocie 8 446,0 tys. zł, został zrealizowany w 100,5% (8 486,7 tys. zł). Przychody z tytułu dotacji/subwencji stanowiły 40,3% przychodów ogółem, w tym z tytułu – subwencji 20,4% (4 299,8 tys. zł)¹⁷. Na realizację projektów Instytut przeznaczył środki pochodzące z dotacji: Ministra Nauki w łącznej kwocie 5 581,5 tys. zł i Narodowego Centrum Nauki w kwocie 27,3 tys. zł (łącznie z budżetu państwa – 5 608,8 tys. zł¹⁸) oraz NCBiR w łącznej kwocie 926,4 tys. zł, Komisji Europejskiej w łącznej kwocie 1 644,3 tys. zł i Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji (FRSE) – Narodowej Agencji programu ERASMUS+ w łącznej kwocie 307,2 tys. zł (łącznie ze środków UE – 2 877,9 tys. zł).

Zarówno w 2018 r., jak i w 2019 r., otrzymane środki z budżetu państwa stanowiły (za wyjątkiem dotacji podmiotowej/subwencji, dotacji celowej¹⁹ i dotacji z Narodowego Centrum Nauki²⁰) dofinansowanie siedmiu projektów finansowanych przez Komisję Europejską²¹.

(akta kontroli str. 532, 601-607, 612-636)

W wyniku badania dwóch dotacji otrzymanych z budżetu państwa w latach 2018–2019 w łącznej kwocie 1 020,7 tys. zł²² (9,1% wszystkich dotacji/subwencji z budżetu państwa) ustalono, że Instytut spełniał warunki do ich przyznania. Przedmiotem tych dotacji było dofinansowanie kosztów zadań realizowanych przez Instytut w dwóch projektach międzynarodowych²³, współfinansowanych przez Komisję Europejską, tj. zadań, o których mowa w art. 23 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia

¹⁴ Dalej: Minister Nauki.

¹⁵ Instytut otrzymał w całości przyznane w 2018 r. środki pochodzące z dotacji z budżetu państwa.

¹⁶ Dalej: NCBiR.

¹⁷ Z kwoty 4 423,2 tys. zł otrzymanej subwencji, środki w kwocie 123,4 tys. zł, przeznaczone na zakup środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych, zwiększały stopniowo pozostałe przychody operacyjne równolegle do odpisów amortyzacyjnych.

¹⁸ Instytut otrzymał w całości przyznane w 2019 r. środki pochodzące z dotacji z budżetu państwa.

¹⁹ Na prowadzenie w 2018 r. badań naukowych lub prac rozwojowych oraz zadań z nimi związanych, służących rozwojowi młodych naukowców oraz uczestników studiów doktoranckich (38,0 tys. zł).

²⁰ Na realizację projektu RODEST Badania i modelowanie mechanizmu zniszczenia materiałów skalnych w przestrzennym stanie naprężeń ścinających i rozciągających (realizowanego w latach 2016–2019).

²¹ Były to następujące projekty: ROCD Redukcja ryzyka związanego z narażeniem na pył węglowy (realizowany w latach 2017–2020), INESI Podniesienie wydajności i bezpieczeństwa na drogach transportowych w podziemiach kopalń (realizowany w latach 2017–2020), INDIRES Oparte na danych reagowanie na wypadki (realizowany w latach 2017–2020), PRASS III Poprawa wydajności i bezpieczeństwa ścianowej obudowy zmechanizowanej (realizowany w latach 2017–2020), SUMAD Zrównoważone wykorzystanie składowisk odpadów górniczych (realizowany w latach 2019–2022), BUSDUCT Zwiększenie efektywności kopalń oraz ochrona zdrowia poprzez innowacyjny system transportowy bazujący na szynoprzewodzie (realizowany w latach 2019–2022), BEWEXMIN Praca koparek kołowych w warunkach występowania w urabianym ośrodku utworów o nadmiernych oporach urabiania jak i wtrąceń nieurabianych (realizowany w latach 2015–2018).

²² Wybrano dotację o największej wartości z wyłączeniem dotacji podmiotowych/subwencji.

²³ ROCD Redukcja ryzyka związanego z narażeniem na pył węglowy oraz: INESI Podniesienie wydajności i bezpieczeństwa na drogach transportowych w podziemiach kopalń.

30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki²⁴. Wnioski o przyznanie dotacji zostały złożone w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego²⁵ po zawarciu przez Instytut i pozostałych beneficjentów umów z Komisją Europejską o dofinansowanie projektów²⁶. Do wniosków załączono kopie umów zawartych z Komisją Europejską. Wnioski o przyznanie dotacji spełniały wymogi formalne określone w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 6 listopada 2015 r. w sprawie szczegółowych kryteriów i trybu przyznawania oraz rozliczania środków finansowych na naukę przeznaczonych na finansowanie współpracy naukowej z zagranicą²⁷.

Otrzymane w latach 2018–2019 środki z objętych badaniem dotacji umożliwiły sprawną realizację zadań. Instytut otrzymał je 17 kwietnia 2018 r. i 19 kwietnia 2019 r. w kwotach wynikających z umów.

(akta kontroli str. 637-714)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

2.3. Windykacja należności

Opis stanu
faktycznego

Według stanu na 1 stycznia 2019 r., należności pozostałe do zapłaty stanowiły kwotę 3 521,4 tys. zł, w tym zaległości 597,5 tys. zł. Na koniec 2019 r. zarówno należności pozostałe do zapłaty, jak również zaległości, uległy zmniejszeniu. I tak, należności pozostałe do zapłaty wynosiły 3 105,3 tys. zł (spadek o 11,8%), a zaległości – 546,4 tys. zł (spadek o 8,6%). Na koniec 2019 r. Instytut nie posiadał zaległości długoterminowych (tj. powyżej 12 miesięcy)²⁸. W latach 2018–2020 (do 30 kwietnia), w Instytucie nie wystąpiły przypadki przedawnienia należności pozostałych do zapłaty.

(akta kontroli str. 715-744)

Instytut prowadził systematyczną (tj. co miesiąc) kontrolę terminowości zapłaty należności. Kontrolę prowadzili pracownicy Działu Finansowo-Księgowego w oparciu o ewidencję księgową (na podstawie kont rozrachunkowych kontrahentów), a nadzór nad nią sprawował Zastępca Dyrektora ds. Ekonomiczno-Finansowych – Główny Księgowy. Proces kontroli terminowości zapłaty dokumentowano w postaci wydruków z tych kont, nanosząc na nich odpowiednią adnotację o uregulowaniu należności. W przypadku niedokonania zapłaty wysyłano do dłużnika wezwanie z pouczeniem, iż zaniechanie uregulowania należności skutkować będzie skierowaniem sprawy do kancelarii prawnej celem dalszej windykacji. Następnie sprawę przekazywano do kancelarii prawnej, która wysyłała do dłużnika przedsądowe wezwanie do zapłaty, a w sytuacji dalszego zaniechania zapłaty, informowano go, że sprawa zostanie skierowana na drogę postępowania sądowego i zostanie obciążony dodatkowymi kosztami. Później kierowano do sądu pozew o zapłatę. Instytut zawarł z kancelarią prawną umowę, której przedmiotem było świadczenie usług w zakresie obsługi prawnej, w tym pomoc przy dochodzeniu należności, prowadzenie polubownej i sądowej windykacji, ocena kosztów i możliwości sądowego dochodzenia należności.

W Instytucie nie opracowano pisemnej procedury dotyczącej dochodzenia należności pozostałych do zapłaty, co, jak wyjaśnił Dyrektor Instytutu, wynikało

²⁴ Dz.U. z 2018 r. poz. 87, uchylonej z dniem 1 października 2018 r.

²⁵ Dalej: MNiSW.

²⁶ Instytut oraz pozostali beneficjenci zawarli z Komisją Europejską umowę o dofinansowanie projektu INESI 20 kwietnia 2017 r., a projektu ROCD – 9 czerwca 2017 r. Wnioski o dofinansowanie tych projektów z budżetu państwa zostały złożone w MNiSW odpowiednio 3 lipca i 20 września 2017 r.

²⁷ Dz.U. poz. 2047, uchylonym z dniem 1 października 2018 r.

²⁸ Na 31 grudnia 2018 r. zaległości długoterminowe stanowiły kwotę 0,2 tys. zł.

z faktu, iż na przestrzeni kontrolowanego okresu nie wystąpiły przypadki przedawnienia należności, jak również nie wystąpił wzrost należności przeterminowanych.

(akta kontroli str. 608-611, 745-785, 802-811)

W wyniku badania próby trzech zaległości w łącznej kwocie 165,0 tys. zł²⁹ (30,2% zaległości dzień na 31 grudnia 2019 r.), ustalono, że Instytut niezwłocznie podejmował działania w celu ich wyegzekwowania od dłużnika.

Wezwanie do zapłaty zaległości wysłano do dłużnika 19 listopada 2019 r.³⁰ Pismem z 30 grudnia 2019 r. dłużnik poinformował Instytut, że zobowiązuje się uregulować zaległości w I kwartale 2020 r. W odpowiedzi na pismo, 13 stycznia 2020 r. Instytut poinformował dłużnika, że nieuregulowanie należności do końca stycznia 2020 r. spowoduje skierowanie sprawy do kancelarii prawnej celem dalszej windykacji. Przesądowe wezwanie do zapłaty wysłano do dłużnika 5 lutego 2020 r. W dniu 16 marca 2020 r. dłużnik uregulował jedną zaległość na kwotę 42,9 tys. zł. Druga zaległość, w kwocie 61,1 tys. zł, została uregulowana 2 czerwca 2020 r. (od wpłaconych po terminie należności Instytut naliczył dłużnikowi odsetki w łącznej kwocie 4,2 tys. zł i skierował do niego noty odsetkowe w celu ich zapłaty).

Jedna zaległość objęta badaniem w kwocie 61,0 tys. zł, jak również odsetki od nieterminowej płatności ww. dwóch zaległości, do 30 czerwca 2020 r. nie zostały uregulowane. W piśmie z 26 czerwca 2020 r. dłużnik poinformował, że ureguluje tę zaległość w drugiej połowie lipca 2020 r., po otrzymaniu środków z NCBiR. Zastępca Dyrektora ds. Ekonomiczno-Finansowych - Główny Księgowy, wskazała, że Instytut działa na trudnym rynku i realizuje prace na rzecz małych i średnich przedsiębiorstw, które często mają problemy z płynnością finansową. Dbanie o dobre relacje z kontrahentami ma duże znaczenie, szczególnie w przypadku długoterminowej współpracy, a takiej Instytut oczekiwał z tym dłużnikiem.

(akta kontroli str. 812-841, 1037)

W latach 2018–2020 (do 30 kwietnia) w czterech przypadkach rozłożono należności na raty³¹, a w dziewięciu – odroczone termin zapłaty należności³². Przychylając się do próśb kontrahentów brano pod uwagę okres współpracy, wysokość obrotów z kontrahentem, terminowe regulowanie wcześniejszych zobowiązań oraz perspektywę dalszej współpracy. Odroczone i rozłożone na raty należności zostały uregulowane.

W 2018 r. umorzono należności odsetkowe na łączną kwotę 12,7 tys. zł, a w 2019 r. – 19,0 tys. zł. Nie umarzano należności głównych Instytutu. Jak wyjaśnił Dyrektor, przesłanką do umorzenia należności odsetkowych była perspektywa dalszej współpracy, w tym wspólna realizacja innowacyjnych projektów i budowanie dobrych relacji z klientem. Umorzenie odsetek stosowano również jako czynnik mobilizujący kontrahenta do uregulowania pozostałej części zobowiązań. Wskazał, że odmawiano umorzenia należności odsetkowych w sytuacji zakończenia współpracy z kontrahentem (w okresie objętym kontrolą nie wystąpiły takie przypadki).

²⁹ Wybrano trzy zaległości o największej kwocie spośród wszystkich zaległości według stanu na dzień 31 grudnia 2019 r. Były to należności od jednego dłużnika z tytułu realizacji piątego, szóstego i siódmego etapu prac badawczo-rozwojowych, z terminem zapłaty określonym na 30 września 2019 r.

³⁰ Wcześniej utrzymywano z dłużnikiem kontakt (mailowy i telefoniczny) w sprawie wyegzekwowania zapłaty innych należności, co skutkowało ich uregulowaniem.

³¹ Łączna kwota należności rozłożonych na raty wyniosła 61,1 tys. zł.

³² Łączna kwota należności z odroczonym terminem płatności wyniosła 350,9 tys. zł.

W Instytucie nie opracowano pisemnej procedury dotyczącej umarzania, odraczania lub rozkładania na raty należności pieniężnych. Jak wyjaśnił Dyrektor Instytutu, powodem jej nieopracowania była mała skala takich działań.

(akta kontroli str. 608-611, 842-864)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w badanym obszarze.

OBSZAR

3. Poniesione koszty, w tym regulowanie zobowiązań oraz kształtowanie wynagrodzeń

3.1. Koszty działalności i wydatki majątkowe

Opis stanu
faktycznego

W latach 2018–2019 Instytut zrealizował plan kosztów na zbliżonym poziomie (w 2018 r. 98,1%, a w 2019 r. 98,9%). Poniesione w 2018 r. koszty ogółem stanowiły kwotę 20 704,6 tys. zł, a w 2019 r. 20 186,4 tys. zł. Największą grupę poniesionych kosztów stanowiły wynagrodzenia dla pracowników wraz z pochodnymi, które w 2018 r. wyniosły 14 407,5 tys. zł (69,6% kosztów ogółem), a w 2019 r. – 14 343,7 tys. zł (71,1% kosztów ogółem). Poniesione przez Instytut koszty wynagrodzeń z tytułu umów cywilnoprawnych wraz z pochodnymi w 2018 r. stanowiły kwotę 323,6 tys. zł (1,6% kosztów ogółem), a w 2019 r. – 231,8 tys. zł (1,1% kosztów ogółem). W 2018 r. zaplanowane koszty z tytułu wynagrodzeń zostały zrealizowane w 97,2%, a w 2019 r. – w 98,3%³³.

Wydatki majątkowe Instytutu w 2018 r. zrealizowano w kwocie 76,9 tys. zł i w 2019 r. – w kwocie 226,6 tys. zł, w tym wydatki inwestycyjne służące potrzebom badań naukowych lub prac rozwojowych wyniosły odpowiednio 76,9 tys. zł i 185,1 tys. zł. Wydatki inwestycyjne poniesiono przede wszystkim na doposażenie laboratoriów, w tym zakup komputerów, urządzeń pomiarowych, rejestratora temperatury, urządzeń wielofunkcyjnych, transformatora olejowego, plotera, programów MS Windows i SQL. Zaplanowane w 2018 r. wydatki na inwestycje zostały zrealizowane w 19,2%, a w 2019 r. – w 45,7%. Niepełna realizacja zaplanowanych wydatków inwestycyjnych wynikała przede wszystkim z rezygnacji z zakupu i wdrożenia systemu obiegu dokumentów mającego na celu zintegrowanie i unowocześnienie zarządzania w Instytucie. Jak wyjaśnił Dyrektor Instytutu, wstrzymano prace nad zakupem i wdrożeniem systemu obiegu dokumentów w związku z odwołaniem poprzedniego Dyrektora z dniem 28 kwietnia 2018 r. i utrzymującą się rok sytuacją, w której nikogo nie powołano na to stanowisko (Instytutem kierowały wówczas kolejno dwie osoby pełniące obowiązki Dyrektora).

W okresie objętym kontrolą Instytut nie posiadał zobowiązań, które wiązały się z koniecznością dokonywania płatności odsetkowych.

Wykorzystane środki w ramach otrzymanych dotacji w 2018 r. stanowiły kwotę 8 259,4 tys. zł (39,9% kosztów ogółem), a w 2019 r. – 8 486,7 tys. zł (42,0% kosztów ogółem).

W 2018 r. Instytut wypracował zysk netto w kwocie 1 088,4 tys. zł, a w 2019 r. – w kwocie 750,5 tys. zł.

(akta kontroli str. 533, 548-549, 580-581, 865-871)

³³ Instytut planował koszty z tytułu wynagrodzeń łącznie, tj. dla wynagrodzeń pracowników i wynagrodzeń z tytułu umów cywilnoprawnych.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

3.2 Kształtowanie wynagrodzeń

Opis stanu
faktycznego

W okresie objętym kontrolą wysokość miesięcznego wynagrodzenia Dyrektora Instytutu i jego dwóch zastępców³⁴, nie przekraczała limitu określonego w art. 8 pkt 5 lit. a ustawy kominowej. Kierownictwo Instytutu nie pobierało dodatkowych świadczeń, o których mowa w ustawie kominowej, za wyjątkiem nagrody jubileuszowej³⁵. Dyrektor Instytutu i jego Zastępca ds. Ekonomiczno-Finansowych otrzymali w październiku 2019 r. nagrodę roczną w wysokości nieprzekraczającej limitu określonego w art. 10 ust. 7 ustawy kominowej.

W latach 2018–2020 (do 30 kwietnia) w Instytucie nie wystąpiły przypadki wypłacenia odprawy, o której mowa w art. 12 ustawy kominowej, jak również odszkodowania, o którym mowa w art. 101² ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy³⁶.

(akta kontroli str. 872-882)

Średnie wynagrodzenie pracowników Instytutu, w 2018 r., kształtowało się na poziomie 5 521,7 zł, a w 2019 r. – 6 007,3 zł. Wynagrodzenia pracowników nie odbiegały istotnie od przeciętnego wynagrodzenia na danym stanowisku (w danej komórce organizacyjnej), na którym zostały zatrudnione te osoby. Wzrost średniego wynagrodzenia w 2019 r., w porównaniu do 2018 r., (o 8,1%) wynikał przede wszystkim ze wzrostu płac zasadniczych pracowników Instytutu. W 2019 r. zostały rozwiązane stosunki pracy z częścią pracowników³⁷, których wynagrodzenie przeznaczono na podwyżki wynagrodzeń zatrudnionych pracowników z większym dorobkiem naukowym (przeciętne zatrudnienie w 2019 r., w porównaniu do 2018 r., zmniejszyło się o 8,5%³⁸). Ponadto, w 2019 r. Instytut otrzymał środki, w ramach przedsięwzięcia *Premia na Horyzoncie*, stanowiące dofinansowanie zadań realizowanych w ramach projektów europejskich, które przeznaczono na dodatki do wynagrodzeń dla pracowników biorących udział w tych projektach (średnie wynagrodzenie z tego tytułu wzrosło o 160,00 zł).

W Instytucie nie występowało zjawisko tzw. indywidualnego wymiaru czasu pracy. Zgodnie z Regulaminem pracy³⁹, pracownicy Instytutu zobowiązani byli do elektronicznego ewidencjonowania czasu pracy i jego miesięcznego rozliczania.

(akta kontroli str. 709-714, 865, 885-897, 905-907)

W 2018 r. zawarto 84 umowy cywilnoprawne, w 2019 r. 66 umów, a do 30 kwietnia 2020 r. 17 umów cywilnoprawnych. Średnie wynagrodzenie wypłacone z tytułu umów cywilnoprawnych w 2018 r. kształtowało się na poziomie 1 262,2 zł, a w 2019 r. – 1 378,2 zł. W wyniku szczegółowej kontroli dobranych losowo dziewięciu umów cywilnoprawnych (pięciu umów zlecenia i czterech umów o dzieło), na łączną kwotę 103,7 tys. zł (17,0% poniesionych w okresie objętym kontrolą kosztów na wynagrodzenia z tytułu umów cywilnoprawnych) ustalono, że w każdym przypadku odbiór pracy zleconej dokonywany był przez osobę wskazaną w umowie, poprzez potwierdzenie wykonania tej pracy na rachunku przedstawionym przez zleceniobiorcę (nie stwierdzono przypadków jej niezrealizowania). Rachunki za

³⁴ W Instytucie Zastępca Dyrektora ds. Ekonomiczno-Finansowych był jednocześnie Głównym Księgowym.

³⁵ Wypłaconej Zastępcy Dyrektora ds. Ekonomiczno-Finansowych w listopadzie 2018 r.

³⁶ Dz. U. z 2019 r. poz. 1040, ze zm.

³⁷ Było to w głównej mierze związane z odejściem z pracy w Instytucie z uwagi na korzystniejsze warunki zatrudnienia u innych pracodawców oraz uzyskanie uprawnienia do emerytury.

³⁸ Przeciętne zatrudnienie w 2018 r.: 185 etatów, a w 2019 r.: 169,2 etatu.

³⁹ Zarządzenie Dyrektora nr 6 z dnia 15 kwietnia 2016 r.

wykonanie przedmiotu badanych umów zostały wystawione rzetelnie, a wysokość wypłaconych wynagrodzeń była zgodna z kwotami określonymi w umowach. Nie stwierdzono przypadków nierównego traktowania zleceniobiorców w zakresie wysokości wynagrodzenia za wykonanie podobnego zakresu prac.

W okresie objętym kontrolą Dyrektor zawarł z pracownikami Instytutu dziewięć umów cywilnoprawnych⁴⁰, na łączną kwotę 33,9 tys. zł (5,6% poniesionych kosztów na wynagrodzenia z tytułu umów cywilnoprawnych). Ustalono, że zlecone prace nie były objęte zakresami obowiązków tych pracowników.

(akta kontroli str. 858 - 865, 893-897, 910-995, 1038-1053)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w badanym obszarze.

OBSZAR

4. Realizacja zadań finansowanych ze środków publicznych

Opis stanu
faktycznego

W wyniku badania dokumentacji dotyczącej sześciu umów o dofinansowanie pięciu projektów badawczo-rozwojowych⁴¹ ze środków unijnych i krajowych, w ramach których wykorzystano w 2018 r. 2 216,4 tys. zł (26,8% dotacji wykorzystanych przez Instytut w 2018 r.), a w 2019 r. 2 611,9 tys. zł (30,8% dotacji wykorzystanych w 2019 r.)⁴² ustalono, że:

- Instytut nie uzyskał odsetek z tytułu oprocentowania otrzymanych środków na rachunkach bankowych;
- w latach 2018–2019 Instytut zwrócił terminowo i w prawidłowej wysokości na rachunek NCBiR nierozliczoną część otrzymanych zaliczek na realizację projektów HYDKOM 75 (zwrot 192,7 tys. zł) oraz KOMTRACK (zwrot 101,6 tys. zł), a w pozostałych badanych projektach nie wystąpiły przypadki zwrotów niewykorzystanych środków dotacji;
- rozliczenia otrzymanych środków przekazano podmiotom dotującym w terminach określonych w umowach;
- Instytut posiadał informacje o zatwierdzeniu rozliczeń otrzymanych środków przez podmioty dotujące, z wyjątkiem informacji końcowej z realizacji projektu HYDKOM 75 oraz raportu z realizacji projektu KOMTRACK w okresie od 1 lipca 2018 r. do 31 grudnia 2019 r., złożonych odpowiednio 2 i 29 stycznia 2020 r.;
- w przypadku jednego projektu (ROCD) Instytut zlecił wykonanie prac podmiotom zewnętrznym. Prace te polegały na wykonaniu odpylacza dyspersyjnego i prototypowego urządzenia zraszającego. Podwykonawstwo w powyższym zakresie było uwzględnione na etapie składania wniosku o przyznanie dotacji, z uwagi na brak w ITG KOMAG maszyn, odpowiednich do wykonania ww. urządzeń. Zamówień (o wartości nieprzekraczającej 30 tys. euro) udzielono

⁴⁰ Osiem umów w 2018 r. i jedną umowę w 2019 r.

⁴¹ 1) „Innowacyjna maszyna mobilna z uniwersalnym układem napędu elektrycznego, podwyższającym poziom bezpieczeństwa technicznego” (HYDKOM 75); 2) „Redukcja ryzyka związanego z narażaniem na pył węglowy (ROCD); 3) „Podniesienie wydajności i bezpieczeństwa na drogach transportowych w podziemiach kopalń” (INESI); 4) „Nowej generacji system posuwu wysokowydajnych kompleksów ścianowych” (KOMTRACK); 5) „Poprawa wydajności i bezpieczeństwa ścianowej obudowy zmechanizowanej” (PRASS III).

⁴² Dobrano po trzy umowy według największej kwoty wykorzystania dotacji z każdego pełnego roku objętego kontrolą.

zgodnie z wewnętrznymi procedurami⁴³ (w każdym z postępowań wybrano wykonawcę, który złożył najkorzystniejszą ofertę). Zamówienia zrealizowano w uzgodnionych terminach, a odbiór prac udokumentowano stosownym protokołem. Wynagrodzenie zapłacono w prawidłowej wysokości (odpowiednio 97,2 tys. zł i 38,1 tys. zł). Udzielając zamówień, nie zabezpieczono wystarczająco interesów Instytutu z powodu braku w umowach zawartych z wykonawcami zapisów o karze umownej, w sytuacji niewykonania lub nienależytego wykonania przedmiotu umowy, co opisano w dalszej części wystąpienia pokontrolnego w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*;

- jeden z badanych projektów (HYDKOM 75) zakończono, uzyskując zaplanowane efekty rzeczowe, tj. zaprojektowano, zbudowano oraz przebadano prototyp innowacyjnej górniczej maszyny mobilnej (ładowarki) z uniwersalnym układem napędu elektrycznego (uzyskane wyniki prac badawczo-rozwojowych pozwoliły na opracowanie i złożenie w czasie trwania projektu dwóch wniosków patentowych). Pozostałe cztery projekty były w trakcie realizacji (przewidziane w umowach zadania zostały wykonane w zakresie adekwatnym do czasu realizacji tych projektów).

W wyniku kontroli dowodów księgowych, dokumentujących poniesienie kosztów w latach 2018–2019 w łącznej kwocie 4 828,3 tys. zł (100,0%) kosztów sfinansowanych w ramach badanych umów, stwierdzono, że:

- otrzymane środki wykorzystano na realizację zadań określonych w umowach;
- dowody księgowe opisano w sposób umożliwiający ich identyfikację z daną umową;
- ujęte w rozliczeniach koszty były zgodne z ewidencją księgową, umożliwiającą identyfikację kosztów poszczególnych umów.

(akta kontroli str. 172-179, 215-221, 262-359, 371, 395-431, 442-447, 453-529, 865)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

Udzielając zamówień na wykonanie (w ramach projektu badawczo-rozwojowego ROCD dofinansowanego ze środków przyznanych przez Komisję Europejską) odpylacza dyspersyjnego (za 97,2 tys. zł) i prototypowego urządzenia zraszającego (za 38,1 tys. zł), nie zabezpieczono wystarczająco interesów Instytutu z powodu braku w umowach zawartych z wykonawcami zapisów o karze umownej w sytuacji niewykonania lub nienależytego wykonania przedmiotu umowy.

(akta kontroli str. 493-494, 496-497, 512-513, 566-567)

Wyjaśniając nieuwzględnienie kary umownej w umowie na wykonanie odpylacza dyspersyjnego, Dyrektor Instytutu powołał się na sprawowanie przez pracowników ITG KOMAG bieżącego nadzoru nad należyтым i terminowym wykonaniem przedmiotu zamówienia oraz na art. 471 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks Cywilny⁴⁴, stanowiący, że dłużnik obowiązany jest do naprawienia szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, chyba że niewykonanie lub nienależyte wykonanie jest następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Podobnie wyjaśniła Kierownik Działu Zarządzania

⁴³ PJ/12 – „Zakupy” z dnia 15 marca 2017 r., PJ/17 – „Podzlecenie wewnętrzne i dostawcy zewnętrzni” z dnia 7 stycznia 2019 r., I/12 – „Ocena dostawców” z dnia 7 stycznia 2019 r.

⁴⁴ Dz.U. z 2019 r. poz. 1145, ze zm.; dalej: ustawa Kodeks cywilny.

Projektami w sprawie zabezpieczenia interesów Instytutu w przypadku zamówienia na wykonanie prototypowego urządzenia zraszającego.

(akta kontroli str. 1785-1788)

NIK zauważa, że instytucja kary umownej nie jest tożsama z instytucją naprawienia szkody, o której mowa w wyjaśnieniach. Zdaniem NIK, podmiot dysponujący środkami publicznymi powinien w pełni wykorzystywać możliwości ochrony swoich interesów na wypadek niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania.

Powyższe nieprawidłowości, z uwagi na prawidłową realizację zamówień na wykonanie odpylacza dyspersyjnego i prototypowego urządzenia zraszającego, nie miały istotnego wpływu na realizację zadań finansowanych ze środków publicznych.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w badanym obszarze.

OBSZAR

5. Działalność podstawowa instytutów badawczych

Opis stanu faktycznego

5.1. Rada Naukowa Instytutu, działając na podstawie art. 29 ust. 2 pkt 6 ustawy o instytutach, uchwałą nr 4 z 14 grudnia 2017 r. zatwierdziła *Strategię rozwoju ITG KOMAG na lata 2018–2025*⁴⁵, będącą aktualizacją i rozszerzeniem *Strategii rozwoju ITG KOMAG na lata 2014–2020*.

Założenia Strategii obejmowały realizowanie przez Instytut prac naukowych, badawczych, technicznych i organizacyjnych w priorytetowych obszarach polskiej gospodarki: bezpieczeństwo surowcowe i energetyczne, bezpieczeństwo pracy, bezpieczeństwo użytkowania wyrobów, technologie informatyczne, środowisko, zdrowie. Strategia zawierała strategiczne cele Instytutu na lata 2018-2025⁴⁶, analizę SWOT, strategię Instytutu w zakresie społecznej odpowiedzialności biznesu⁴⁷. Dyrektor Instytutu podał, że minister nadzorujący Instytut nie zgłaszał uwag do ww. dokumentu.

W ramach celu strategicznego Innowacyjność⁴⁸ przewidziano coroczne aktualizowanie tematycznych planów badań naukowych, w celu dostosowania ich do realizacji priorytetów gospodarczych kraju i tworzenia innowacyjnych rozwiązań na poziomie międzynarodowym. Spełniające wymóg corocznej aktualizacji *Kierunkowe plany tematyczne badań naukowych i prac rozwojowych ...* na 2018 r. i 2019 r. zawierały 15 obszarów⁴⁹, a na 2020 r. – 11 obszarów oraz zostały pozytywnie opiniowane przez Radę Naukową Instytutu.

Dyrektor Instytutu wyjaśnił: „W strategii nie określono terminów realizacji poszczególnych celów strategicznych oraz przewidywanych dla nich działań ze względu na konieczność elastycznego kształtowania oferty naukowej, badawczej

⁴⁵ Dalej: Strategia.

⁴⁶ Jako cele strategiczne wskazano: 1) Innowacyjność, 2) Komercjalizacja, 3) Bezpieczeństwo pracy oraz bezpieczeństwo użytkowania wyrobów, 4) Ochrona środowiska, 5) Współpraca międzynarodowa, 6) Rozwój kadry, 7) Promocja innowacji – dzielenie się wiedzą, 8) Finanse, 9) Oddziaływanie społeczne. Dla każdego z tych celów wskazano działania.

⁴⁷ Tzw. CSR (Corporate Social Responsibility) – koncepcja, według której na etapie budowania strategii uwzględniane są interesy społeczne i ochrona środowiska, a także relacje z różnymi grupami interesariuszy.

⁴⁸ Obejmującego tworzenie innowacyjnych rozwiązań oraz doskonalenie stosowanych rozwiązań technicznych i technologicznych w zakresie procesów eksploatacji i przeróbki surowców mineralnych, z uwzględnieniem wymagań bezpieczeństwa pracy, bezpieczeństwa użytkowania wyrobów oraz ochrony środowiska.

⁴⁹ M.in.: 1) Rozwój inteligentnych systemów mechatronicznych wspomagających procesy produkcyjne surowców mineralnych, 2) Rozwój innowacyjnych rozwiązań mechanizacyjnych dla ścianowych i chodnikowych systemów górnictwa surowców mineralnych, 3) Rozwój innowacyjnych systemów napędowych, 4) Tworzenie i doskonalenie metod i procedur badawczych, 5) Zastosowanie nowych materiałów konstrukcyjnych i nowych technologii wytwarzania.

i technicznej Instytutu KOMAG, i szybkiego reagowania na potrzeby zmieniającego się otoczenia biznesowego. Wyznaczone cele są realizowane przez cały okres lat 2018–2025, gdyż są to cele długofalowe. Ich uszczegółowienie ma miejsce w planach rocznych. (...) Za realizację zadań odpowiadają komórki organizacyjne. Zakres ich działania jest ściśle określony w Regulaminie Organizacyjnym. Należy zaznaczyć, że schemat organizacyjny ulega zmianom, więc wprowadzenie komórek organizacyjnych odpowiedzialnych za realizację zadań w przypadku zmian schematu wymagałoby każdorazowo aktualizacji dokumentu, jakim jest Strategia rozwoju ITG KOMAG na lata 2018-2025. (...) Mierniki dla planowanych celów działań są zawarte w celach jakościowych. Każdego roku odbywa się podsumowanie realizacji celów jakościowych. Ważną rolę odgrywa badanie stopnia zadowolenia klienta, które wyraźnie wskazuje obszary do doskonalenia.”

Dokumenty, zawierające cele jakościowe Instytutu na okresy roczne, określały m.in: cele strategiczne, podmioty/komórki realizujące, mierniki i ich wielkości w odniesieniu do perspektyw: finansowej⁵⁰, klienta⁵¹, procesów wewnętrznych⁵², wiedzy i rozwoju⁵³.

Strategia uwzględniała cele określone w *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)*⁵⁴ oraz priorytety badań naukowych zawarte m.in. w dokumentach: „*Horyzont 2020*” – program ramowy w zakresie badań naukowych i innowacji (2014-2020)⁵⁵, *Strategia EUROPA 2020*⁵⁶, *Polityka energetyczna Polski do 2030 r.*⁵⁷, *Polska 2030 (Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju z 11 stycznia 2013 r.)*⁵⁸, *Wyniki Narodowego Programu FORESIGHT Polska 2020*.

(akta kontroli str. 1394-1445, 1678-1701)

5.2. Liczba zatrudnionych w Instytucie pracowników naukowych, według stanu na koniec 2018 r. i 2019 r. oraz 30 kwietnia 2020 r., utrzymywała się na stałym poziomie. Zmniejszyło się natomiast, z pięciu do trzech osób, zatrudnienie w grupie

⁵⁰ Cele strategiczne: rentowność netto sprzedaży, rentowność działalności podstawowej, wsparcie instytutu w pozyskiwaniu środków budżetowych na realizację prac badawczo-rozwojowych przez partnerów przemysłowych (mierzone liczbą wniosków na realizację prac badawczo-rozwojowych), pozyskanie środków od nowych partnerów komercyjnych (mierzone liczbą zawartych umów z nowymi klientami), pozyskanie środków budżetowych na inwestycje budowlane i/lub aparaturowe (mierzone liczbą złożonych wniosków).

⁵¹ Cele strategiczne: poszerzenie oferty z zakresu badań laboratoryjnych (miernik – nowe badania w zakresach akredytacji), projektowanie maszyn i urządzeń (miernik – liczba dokumentacji nowych maszyn/urządzeń), tworzenie narzędzi programowych (miernik – liczba nowych programów), promocja Instytutu.

⁵² Cele strategiczne: ochrona innowacyjnych rozwiązań (miernik – liczby wniosków patentowych), doskonalenie zintegrowanego systemu zarządzania (miernik – liczba zrealizowanych audytów wewnętrznych), bezpieczeństwo dokumentacji własnej i klientów, walidacja metod badawczych w akredytowanych laboratoriach, doskonalenie systemu zarządzania w laboratoriach badawczych.

⁵³ Cele strategiczne: podnoszenie kwalifikacji pracowników (mierniki – liczba osób przeszkolonych, liczba wygłoszonych referatów, liczba seminariów), rozwój naukowy pracowników (mierniki – liczba realizowanych grantów przedwstępnych, doktoranckich, liczba obron doktorskich), rozpowszechnianie dorobku naukowego (mierniki – liczba publikacji, liczba monografii), kreowanie nowych wymagań normalizacyjnych (udział w opracowaniu i opiniowaniu norm), modernizacja sprzętu komputerowego i oprogramowania wspomagającego procesy zarządzania i projektowania, modernizacja i rozwój bazy badawczej, w tym modernizacja/remont/budowa stanowisk badawczych.

⁵⁴ Przyjętej 14 lutego 2017 r. przez Radę Ministrów, będącej rozwinięciem i operacjonalizacją Planu na rzecz odpowiedzialnego rozwoju przyjętego uchwałą nr 14/2016 Rady Ministrów z dnia 16 lutego 2016 r.

⁵⁵ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1291/2013 z dnia 11 grudnia 2013 r. ustanawiające „Horyzont 2020” – program ramowy w zakresie badań naukowych i innowacji (2014–2020) oraz uchylające decyzję nr 1982/2006/WE (Dz. Urz. UE L 347/104 z 20 grudnia 2013 r.).

⁵⁶ Komunikat Komisji Europejskiej: Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu (KOM(2010) 2020 wersja ostateczna z 3 marca 2010).

⁵⁷ Dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 10 listopada 2009 r. Załącznik do uchwały nr 202/2009 Rady Ministrów z dnia 10 listopada 2009 r.

⁵⁸ Przyjęty uchwałą nr 16 Rady Ministrów z dnia 5 lutego 2013 r. w sprawie przyjęcia Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności (M.P. z 2013 r. poz. 121).

pracowników badawczo-technicznych. Zatrudnienie ogółem i udział ww. grup pracowników przedstawiały się następująco:

- na 31 grudnia 2018 r. – 190 pracowników, w tym 41 naukowych⁵⁹ (dwóch z tytułem naukowym profesora, 35 ze stopniem naukowym doktora i dwóch – doktora habilitowanego, dwóch z tytułem zawodowym magistra inżyniera) i pięciu badawczo-technicznych, którzy stanowili 24,2% osób zatrudnionych w Instytucie;
- na 31 grudnia 2019 r. – 172 pracowników, w tym 41 naukowych⁶⁰ (jeden z tytułem naukowym profesora, 31 ze stopniem naukowym doktora i czterech – doktora habilitowanego, pięciu z tytułem zawodowym magistra inżyniera) i trzech badawczo-technicznych, którzy stanowili 25,6% osób zatrudnionych w Instytucie;
- na 30 kwietnia 2020 r. – 165 pracowników w tym 41 naukowych⁶¹ (jeden z tytułem naukowym profesora, 31 ze stopniem naukowym doktora i czterech – doktora habilitowanego, pięciu z tytułem zawodowym magistra inżyniera) i trzech badawczo-technicznych, którzy stanowili 26,7% osób zatrudnionych w Instytucie.

(akta kontroli str. 1167, 1229, 1357-1358)

Według stanu na koniec 2019 r., w porównaniu do stanu na koniec 2018 r., zmniejszyła się liczba pracowników naukowych zatrudnionych na stanowiskach profesora (z dwóch do jednego) i adiunkta (z 35 do 31). Zwiększyła się natomiast liczba pracowników zatrudnionych na stanowiskach profesora instytutu (z dwóch do czterech) i asystenta (z dwóch do pięciu). Stan zatrudnienia na ww. stanowiskach na koniec 2019 r., na dzień 30 kwietnia 2020 r. utrzymał się na tym samym poziomie.

Średnia wieku pracowników naukowych na dzień 30 kwietnia 2020 r. (w latach), w porównaniu ze średnią na dzień 31 grudnia 2018 r., wzrosła na stanowisku adiunkta o 2,4 (z 44,9 do 47,3) i o 0,5 (z 60,0 do 60,5) – na stanowisku profesora instytutu. Na stanowisku profesora zmniejszyła się o 7,0 (z 82,0 do 75,0), a na stanowisku asystenta – o 1,3 (z 41,5 do 40,2).

(akta kontroli str. 1353)

Dyrektor Instytutu podał, że w celu zwiększenia liczby pracowników naukowych, ITG KOMAG umożliwia zatrudnionym osobom podnoszenie kwalifikacji m.in. poprzez tworzenie warunków pozwalających na realizację prac doktorskich i zgromadzenie dorobku w celu przeprowadzenia postępowania habilitacyjnego w określonym obszarze i dyscyplinie naukowej (motywacyjny system rozwoju naukowego, na który składa się m.in.: przyznawanie dodatków premialnych i dodatku naukowego oraz umożliwienie uczestnictwa w szkoleniach, sympozjach i konferencjach)

(akta kontroli str. 1747-1748)

Zatrudnienie w Instytucie na dzień 30 kwietnia 2020 r. uległo zmniejszeniu w porównaniu do stanu na koniec 2018 r. oraz na koniec 2019 r. Wynosiło:

- 181 etatów na koniec 2018 r. (w tym 41 pracowników naukowych, pięciu badawczo-technicznych i 73 inżynierjno-technicznych, którzy łącznie stanowili 65,7% ogółu zatrudnienia);

⁵⁹ W wieku: 30–40 lat – 15 osób, 40–50 lat – 11 osób, 50–60 lat – siedem osób, 60–70 lat – sześć osób, powyżej 70 lat – dwie osoby.

⁶⁰ W wieku: 30–40 lat – 14 osób, 40– 50 lat – 13 osób, 50–60 lat – sześć osób, 60–70 lat – siedem osób, powyżej 70 lat – jedna osoba.

⁶¹ W wieku: 30–40 lat – 14 osób, 40–50 lat – 13 osób, 50–60 lat – sześć osób, 60–70 lat – siedem osób, powyżej 70 lat – jedna osoba.

- 164 etaty na koniec 2019 r. (w tym 41 pracowników naukowych, trzech badawczo-technicznych i 64 inżyniersko-technicznych, którzy łącznie stanowili 65,8% ogółu zatrudnienia);
- 158 etaty na 30 kwietnia 2020 r. (w tym 41 pracowników naukowych, trzech badawczo-technicznych i 62 inżyniersko-technicznych, którzy łącznie stanowili 67,1% ogółu zatrudnienia).

Nastąpił wzrost udziału pracowników naukowych w zatrudnieniu ogółem (w przeliczeniu na etaty) z 22,7% na koniec 2018 r., do 25,0% w 2019 r. oraz 25,9% na dzień 30 kwietnia 2020 r., przy ich liczbie utrzymującej się na tym samym poziomie.

Koszty wynagrodzeń wraz z pochodnymi pracowników Instytutu (w tym pracowników naukowych i badawczo-technicznych) wyniosły w 2018 r. 14 407,5 tys. zł (5 566,8 tys. zł), w 2019 r. 14 343,7 tys. zł (5 550,1 tys. zł) i w 2020 r. (do 30 kwietnia) 4 254,8 tys. zł (1 701,9 tys. zł). Udział w tych kosztach wynagrodzeń wraz z pochodnymi pracowników innych niż naukowcy i badawczo-techniczni nieznacznie zmniejszył się i wynosił odpowiednio: 61,4%, 61,3%, 60,0%. Koszty wynagrodzeń⁶² w 2019 r., w porównaniu do 2018 r., zmniejszyły się o 0,4%, w sytuacji gdy średnioroczne zatrudnienie obniżyło się o 8,6% (z 185 do 169 etatów).

(akta kontroli str. 1354)

W poszczególnych grupach pracowników Instytutu zmiany w kosztach wynagrodzeń wraz z pochodnymi w 2019 r. w stosunku do 2018 r. były następujące:

- pracownicy naukowcy – wzrost o 1,6% przy niezmięionej liczbie etatów (średnie miesięczne wynagrodzenie wzrosło z 10,4 tys. zł do 10,6 tys. zł na etat, a w 2020 r. do 30 kwietnia wyniosło 9,93 tys. zł);
- pracownicy badawczo-techniczni – spadek o 22,0% przy zmniejszeniu zatrudnienia z pięciu do trzech etatów (średnie miesięczne wynagrodzenie wzrosło z 7,5 tys. zł do 9,8 tys. zł, a w 2020 r. do 30 kwietnia wyniosło 6,1 tys. zł);
- pracownicy inżyniersko-techniczni – wzrost o 4,6% przy zmniejszeniu zatrudnienia z 73 do 64 etatów (średnie miesięczne wynagrodzenie wzrosło z 5,8 tys. zł do 6,9 tys. zł, a w 2020 r. do 30 kwietnia wyniosło 6,0 tys. zł);
- pracownicy administracyjno-ekonomiczni – spadek o 13,0% przy zmniejszeniu zatrudnienia z 41 do 35 etatów (średnie miesięczne wynagrodzenie wzrosło z 5,5 tys. zł do 5,6 tys. zł, a w 2020 r. do 30 kwietnia wyniosło 5,4 tys. zł);
- pozostali pracownicy – wzrost o 6,1% przy niezmięionej liczbie etatów (średnie miesięczne wynagrodzenie wzrosło z 4,3 tys. zł do 4,6 tys. zł, a w 2020 r. do 30 kwietnia wyniosło 4,5 tys. zł).

Na dzień 30 kwietnia 2020 r. spośród 165 pracowników 22 osoby osiągnęły wiek emerytalny (w tym czterech pracowników naukowych), a w okresie od 1 maja 2020 do 31 grudnia 2022 wiek emerytalny osiągnie 12 osób (w tym czterech pracowników naukowych) i w kolejnych dwóch latach (2023–2024) – siedem osób (w tym dwóch pracowników naukowych).

(akta kontroli str. 1167, 1229, 1354-1358)

W Instytucie obowiązywało zarządzenie Dyrektora nr 29 z 4 września 2013 r. w sprawie ochrony własności intelektualnej IGT KOMAG, w którym wprowadzono

⁶² Zawierające także nagrody wypłacone z Zakładowego Funduszu Nagród Instytutu oraz pochodne od wynagrodzeń i nagród.

wzór oświadczenia składanego przez pracowników naukowych, badawczo-technicznych i inżynierjno-technicznych o:

- znajomości przepisów art. 47 ust. 1, 5 i 6 ustawy o instytutach (w szczególności obowiązku uzyskania zgody Dyrektora Instytutu na podjęcie dodatkowego zatrudnienia w ramach stosunku pracy lub prowadzenie działalności gospodarczej);
- podjęciu dodatkowego zatrudnienia (z podaniem nazwy i adresu podmiotu) lub prowadzeniu działalności gospodarczej (z podaniem jej zakresu);
- zobowiązaniu się do niewykorzystywania danych i informacji uzyskanych podczas pracy w ITG KOMAG w innej działalności poza Instytutem, prowadzonej samodzielnie i/lub na rzecz osób trzecich oraz innych podmiotów gospodarczych.

W okresie objętym kontrolą, stosownie do art. 47 ust. 1 ustawy o instytutach, czterech pracowników ITG KOMAG zwróciło się do Dyrektora o wyrażenie zgody na prowadzenie działalności gospodarczej (uzyskując tę zgodę), w tym dwóch pracowników kontynuowało tę działalność na dzień 30 kwietnia 2020 r. Nie wystąpiły przypadki zgłoszenia przez pracowników dodatkowego zatrudnienia w ramach stosunku pracy.

(akta kontroli str. 1477-1481, 1672)

Ponadto, w Instytucie obowiązywało zarządzenie Dyrektora nr 16 z 6 września 2017 r. w sprawie wprowadzenia w ITG KOMAG umów o zakazie konkurencji, w którym określono wzór takiej umowy. W wyniku analizy dokumentacji dziewięciu pracowników Instytutu⁶³ ustalono, że we wszystkich przypadkach zawarto umowy o zakazie konkurencji, spełniając wymóg określony w art. 47 ust. 5 ustawy o instytutach.

(akta kontroli str. 1482-1485, 1481, 1518-1519)

Zgodnie z art. 44 ust. 4 ustawy o instytutach, Dyrektor Instytutu zarządzeniem nr 9 z 29 maja 2017 r. wprowadził *Regulamin oceny pracowników naukowych oraz pracowników badawczo-technicznych*, w którym określono zadania i tryb pracy komisji kwalifikacyjnej, zasady klasyfikacji ocen oraz kryteria okresowej oceny dorobku naukowego i technicznego pracowników naukowych i badawczo-technicznych, uwzględniające m.in. wskazane w art. 44 ust. 3 ustawy o instytutach: liczbę i jakość patentów, wdrożeń, publikacji naukowych oraz prowadzonych i planowanych badań naukowych lub prac rozwojowych. Ocena okresowa dorobku naukowego i technicznego pracowników naukowych i badawczo-technicznych została przeprowadzona w 2020 r. i obejmowała lata 2017–2019, a jej wyniki, zawarte w stanowisku komisji kwalifikacyjnej z dnia 18 lutego 2020 r., zostały przyjęte uchwałą nr 4 Rady Naukowej Instytutu z 30 marca 2020 r. W wyniku badania dokumentacji dobranych losowo⁶⁴ trzech pracowników naukowych i dwóch badawczo-technicznych (11,6% pracowników objętych powyższą oceną), ustalono, że:

- otrzymali oceny dopuszczające do zajmowania dotychczasowych stanowisk (w jednym przypadku „wyróżniający”, w czterech – „zadowolający”);
- w ocenach okresowych uwzględniono (jeśli wystąpiły): liczbę patentów, publikacji naukowych oraz prowadzonych i planowanych badań naukowych lub prac rozwojowych, a także udział w realizacji usług badawczo-rozwojowych,

⁶³ Czterech pracowników, którzy uzyskali zgodę Dyrektora Instytutu na prowadzenie działalności gospodarczej oraz pięciu pracowników dobranych losowo objętych badaniem dotyczącym przeprowadzania ocen okresowych.

⁶⁴ W wyniku losowania prostego z wykorzystaniem generatora liczb losowych.

prac usługowych, rozszerzenie zakresu akredytacji laboratorium, podnoszenie kwalifikacji i uczestnictwo w organizacjach zewnętrznych, opracowywanie recenzji, udział w szkoleniach, opiekę nad praktykantem, otrzymane odznaczenia;

- w czterech przypadkach oceny okresowej dokonano, zgodnie z art. 44 ust. 4 i art. 50 ustawy o instytutach, nie później niż w ciągu 4 lat od poprzedniej oceny, przeprowadzonej w 2017 r. (za lata 2015–2016), a w jednym przypadku nie spełniono tego wymogu, co opisano w dalszej części wystąpienia w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*;
- pracownicy naukowcy posiadali stopnie naukowe (w dwóch przypadkach doktora i w jednym – doktora habilitowanego) wymagane dla zajmowanych stanowisk (odpowiednio adiunkta i profesora instytutu) w art. 43 ust. 3-4 ustawy o instytutach, a pracownicy badawczo-techniczni posiadali wykształcenie wyższe, zgodnie z wymogiem określonym w art. 49 ust. 2 tej ustawy.

(akta kontroli str. 1486-1548)

Dyrektor Instytutu, w okresie zajmowania tego stanowiska, jak i wcześniej, w okresie pełnienia obowiązków Dyrektora⁶⁵, realizował zadania pracownika naukowego, nie pobierając z tego tytułu dodatkowego wynagrodzenia. Od 1 listopada 2018 r. do 31 marca 2019 r. był zatrudniony na stanowisku adiunkta, a od 1 kwietnia 2019 r. – na stanowisku profesora Instytutu. W tym czasie realizował działalność naukową i publikacyjną, zajmował się organizacją seminariów wewnętrznych, był recenzentem artykułów i prac naukowych, promotorem pracy doktorskiej oraz uczestniczył w realizacji dwóch projektów⁶⁶ jako współwykonawca. W powyższym okresie nie prowadził działalności gospodarczej i nie zawierał z Instytutem umów o świadczenie usług. Posiadał zgodę Ministra Aktywów Państwowych na pełnienie funkcji recenzenta w postępowaniach w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego⁶⁷.

(akta kontroli str. 1716-1744)

5.3. Instytut nie posiadał uprawnień do nadawania stopni naukowych. W Instytucie nie prowadzono studiów podyplomowych i doktoranckich oraz nie prowadzono zorganizowanej działalności szkoleniowej⁶⁸.

W ramach upowszechniania wiedzy przeprowadzono sześć szkoleń zewnętrznych w 2018 r., w których udział wzięło 206 osób oraz trzy szkolenia w 2019 r. dla 147 osób (przedstawiciele nauki i przemysłu).

(akta kontroli str. 1209, 1273, 1359, 1673)

5.4. Liczba publikacji pracowników Instytutu wzrosła z 79 w 2018 r. do 101 w 2019 r. (w I kwartale 2020 r. wyniosła osiem), przy czym:

- w czasopiśmie wyróżnionych przez Journal Citation Reports (ISI Web of Science) zmniejszyła się z czterech do dwóch – według Dyrektora Instytutu, baza ta odnosi się do bardzo małej grupy czasopism (zaledwie 251 czasopism z Web of Science) z największym wskaźnikiem cytowań (w przypadku całej bazy Web of Science liczba cytowań wyniosła w 2018 r. 20, a w 2019 r. 28). Dyrektor podkreślił także, iż ostatnia lista Journal Citation Reports została opublikowana w 2018 r., zatem opiera się w dużej mierze na nieaktualnych

⁶⁵ Od 1 listopada 2018 r.

⁶⁶ W okresie od 1 października 2017 r. do 30 września 2019 r. uczestniczył w projekcie badawczym RODEST, a od 1 lipca 2017 r. – w projekcie ROCD.

⁶⁷ Pismo DGA.I.096.11.9.2020 z 29 stycznia 2020 r.

⁶⁸ Instytut posiadał 100,0% udziałów w Zakładzie Doskonalenia Kadr KOMAG SP. z o.o. w Gliwicach.

danych. Dla porównania podał liczby publikacji pracowników Instytutu w innej międzynarodowej bazie – Scopus⁶⁹ (odpowiednio: dziewięć i 42);

- w czasopiśmie wyróżnionych przez European Reference Index for the Humanities (ERIH) była na takim samym poziomie w 2018 r. i 2019 r. (po jednej publikacji) – Dyrektor wyjaśnił, że wyróżnienia przez ERIH dotyczą nauk społecznych i humanistycznych;
- w czasopiśmie recenzowanych w wykazie MNiSW zmniejszyła się z 47 do dziewięciu – Dyrektor wyjaśnił, że według poprzednio obowiązujących zasad Instytut mógłby wykazać w 2019 r. dorobek 74 artykułów w czasopiśmie krajowych, zagranicznych oraz materiałach konferencyjnych (w połowie 2019 r. ogłoszono nowe zasady kwalifikacji publikacji oraz nowy wykaz czasopism);
- liczba przypadków autorstwa monografii lub podręcznika autorskiego zmniejszyła się z sześciu do jednego – Dyrektor wyjaśnił, że miały miejsce także publikacje poszczególnych rozdziałów monografii (odpowiednio sześć i 21).

Według Science Citation Index, w okresie objętym kontrolą (do 31 marca 2020 r.) publikacje pracowników Instytutu cytowano trzy razy (w 2018 r.). Dyrektor Instytutu wyjaśnił, iż formularz ewaluacyjny nie jest dostosowany do rzeczywistych danych na temat cytowalności publikacji, a zawężenie poszukiwań do jednej bazy jest niemiarodajne. Liczba cytowań publikacji pracowników Instytutu z bazy Scopus (CiteScore) wyniosła 17 w 2018 r. i 28 w 2019 r.

(akta kontroli str. 1360, 1749-1750)

Instytut zorganizował dwie konferencje naukowo-techniczne w 2018 r. (KOMEKO i KOMTECH) oraz dwie w 2019 r. (KOMEKO – IMTech 2019 i KOMTECH – IMTech 2019). Terminy konferencji w 2020 r. zostały przesunięte z uwagi na stan zagrożenia epidemicznego.

W 2018 r., w konferencjach organizowanych przez inne podmioty krajowe i zagraniczne uczestniczyły z wystąpieniem 22 osoby (33 referaty), a w 2019 r. – 21 osób (33 referaty). W Instytucie odbyło się odpowiednio pięć i 12 wewnętrznych seminariów naukowych, podczas których prezentowano wyniki realizacji grantów (doktoranckich i grantów „Młody naukowiec”), a w 2019 r. – także projektów badawczych.

Aktywność Instytutu w zakresie opatentowania wynalazków i uzyskiwania praw ochronnych na wzory użytkowe przedstawiono w dalszej części wystąpienia w pkt 5.7.

(akta kontroli str. 1770-1771)

W ITG KOMAG podejmowano działania zmierzające do zwiększenia aktywności naukowej pracowników, poprzez:

- wprowadzenie w grudniu 2019 r. zarządzenia dotyczącego przyznawania dodatków premialnych za publikacje oraz za kierowanie projektami finansowanymi ze środków krajowych lub międzynarodowych;
- wypłacanie dodatkowych wynagrodzeń dla autorów lub współautorów rozwiązań, z których ITG KOMAG otrzymuje wpływy z opłat licencyjnych.

Dyrektor Instytutu wskazał, iż w 2020 r. planowane jest wynagradzanie autorów i współautorów przyznanych patentów i praw ochronnych na wzór użytkowy.

⁶⁹ Naukowa baza danych prowadzona przez wydawnictwo Elsevier, zawierająca informacje o opublikowanych pracach naukowych, takich jak artykuły w czasopiśmie naukowych, książki, materiały konferencyjne oraz patenty.

W okresie objętym kontrolą Instytut realizował następujące projekty i zadania badawcze:

- 1) 14 projektów (wszystkie wieloletnie, realizowane wspólnie z innymi podmiotami⁷⁰), w tym w 2018 r. – 12, w 2019 r. – 11 i w I kwartale 2020 r. – siedem, których koszty w latach 2018–2020 (do 30 kwietnia) wyniosły 8 964,4 tys. zł, i były sfinansowane w kwocie 551,5 tys. zł ze środków własnych oraz w kwocie 8.412,9 tys. zł z dofinansowania⁷¹, z tego:
  - a) jeden projekt badawczy finansowany ze środków krajowych na podstawie umowy zawartej z Narodowym Centrum Nauki (RODEST – realizacja w latach 2018–2019);
  - b) 13 projektów badawczo-rozwojowych współfinansowanych ze środków europejskich⁷², w tym:
    - dwa w ramach umów zawartych z NCBiR (HYDCOM 75 – realizacja w latach 2017–2019 r. i KOMTRACK – realizacja w latach 2018–2021),
    - siedem w ramach umów zawartych z Komisją Europejską, które były także dofinansowane ze środków krajowych na podstawie umów zawartych z Ministrem Nauki (BEWEXMIN – realizacja w latach 2015–2018, INDIRES – realizacja w latach 2017–2020, ROCD – realizacja w latach 2017–2020, PRASS III – realizacja w latach 2017–2020, INESI – realizacja w latach 2017–2020, SUMAD – realizacja w latach 2019–2022, BUSDUCT – realizacja w latach 2019–2022),
    - cztery w ramach umów zawartych z Fundacją Rozwoju Systemu Edukacji – Narodową Agencją Programu ERASMUS+ (3D SPEC – realizowany w latach 2016–2019, e-motive – realizowany w latach 2017–2019 r., FITWORK – realizowany w latach 2017–2018 r., OVOMAX – realizowany w latach 2015–2018 r.).
- 2) 393 zadania własne, w tym także wieloletnie (w 2018 r. – 186, w 2019 – 170, w I kwartale 2020 r. – 112)⁷³, finansowane w ramach otrzymywanych dotacji podmiotowej/subwencji oraz 13 zadań finansowanych ze środków Funduszu Badań Własnych (w 2018 r. – 3, w 2019 r. – 10).

Ponadto w ramach działalności usługowej Instytut realizował, na podstawie umów zawartych z przedsiębiorcami, zadania B+R zakończone wdrożeniami (w 2018 r. – 49, w 2019 r. – 51, w I kwartale 2020 r. – osiem).

W latach 2018–2020 (do 30 kwietnia) kontrolami zewnętrznymi zostały objęte dwa projekty: HYDKOM-75 i KOMTRACK. Zostały one przeprowadzone na zlecenie NCBiR i dotyczyły weryfikacji dokumentów potwierdzających wydatki kwalifikowane wykazane we wnioskach o płatność. W wyniku tych kontroli nie stwierdzono istotnych nieprawidłowości.

⁷⁰ Jako lider/koordynator lub uczestnik/konsorcjant. Z 14 projektów realizowanych wspólnie z innymi podmiotami 13 dotyczyło przystosowania/wdrażania wyników prac B+R.

⁷¹ Według źródeł dofinansowania: 3 403,0 tys. zł – Komisja Europejska, 1 971,1 tys. zł – NCBiR, 821,4 tys. zł – Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji – Narodowa Agencja programu ERASMUS+, 1 992,5 tys. zł – Minister Nauki, 224,9 – Narodowe Centrum Nauki.

⁷² W 2018 r. realizowano 11 projektów – dofinansowanie ze środków europejskich wyniosło 2 611,9 tys. zł (12,0% przychodów Instytutu) i środki własne – 212,6 tys. zł, w 2019 r. realizowano 10 projektów – odpowiednio: 2 877,8 tys. zł (13,7% przychodów Instytutu) i 298,6 tys. zł, w I kwartale 2020 r. realizowano trzy projekty – odpowiednio 530,7 tys. zł (17,1% przychodów Instytutu) i 30,2 tys. zł.

⁷³ W ramach tematów badawczych opiniowanych corocznie przez Radę Naukową Instytutu.

Instytut samodzielnie lub wspólnie z innymi podmiotami złożył:

- w 2018 r. - 13 wniosków o dofinansowanie projektów⁷⁴, z których osiem oceniono pozytywnie, z tego w czterech przypadkach zawarto umowy, a w pozostałych czterech – odmówiono dofinansowania z powodu braku środków;
- w 2019 r. – 24 wnioski o dofinansowanie projektów, z których 16 oceniono pozytywnie, z tego w dziewięciu przypadkach zawarto umowy, a w pozostałych siedmiu – odmówiono dofinansowania z powodu braku środków;
- w I kwartale 2020 r. – sześć wniosków do MNiSW w ramach przedsięwzięcia „Granty na granty - promocja jakości III”⁷⁵, które były w trakcie rozpatrywania.

(akta kontroli str. 1360-1367)

W latach 2018–2020 (I kwartał) Instytut zakończył prace B+R i wdrożył⁷⁶ ich wyniki:

- w ramach pięciu projektów, wśród których cztery (FITWORK, OVOMAX, emotive, 3DSPEC) nie zakładały przychodów z wdrożenia, a koszt ich realizacji w ww. okresie wyniósł 912,3 tys. zł i został sfinansowany środkami europejskimi w kwocie 821,3 tys. zł i własnymi w kwocie 91,0 tys. zł oraz jeden (HYDKOM 75), dla którego nie uzyskano przychodów z wdrożenia, a ich spodziewaną wysokość określono na kwotę 407,1 tys. zł, przy poniesionych kosztach w okresie objętym kontrolą 1 048,8 tys. zł sfinansowanych w całości ze środków przekazanych przez NCBiR;
- w ramach zadań realizowanych na podstawie umów zawartych z przedsiębiorcami, z których przychody w latach 2018–2020 (I kwartał) wyniosły 4 933,1 tys. zł i były wyższe o 3 299,9 tys. zł niż poniesione koszty (1 633,2 tys. zł).

(akta kontroli str. 1378-1385)

5.5. Zgodnie ze Statutem ITG KOMAG, do zadań Instytutu należało m.in. przystosowanie wyników badań naukowych i prac rozwojowych, w tym:

- wytwarzanie prototypów i wzorców oraz świadczenie usług o charakterze badawczym;
- przetwarzanie danych związanych z prowadzonymi badaniami naukowymi i pracami rozwojowymi;
- działalność w zakresie inżynierii i związane z nią doradztwo techniczne;
- opracowywanie ekspertyz naukowo-technicznych;
- pozostała działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.

(akta kontroli str. 16)

Dyrektor Instytutu wyjaśnił, że do działań przystosowujących wyniki prowadzonych przez Instytut badań naukowych i prac rozwojowych do potrzeb praktyki, zaliczane są wszelkie prace związane z projektowaniem na potrzeby przemysłu górniczego, maszynowego, energetycznego, ochrony środowiska, a także z wykonawstwem prototypów, aparatury. Ponadto podał: „*Wyniki prowadzonych badań*

⁷⁴ W tym jeden wniosek został złożony w ramach programu „Granty na granty: promocja jakości – wsparcie polskich koordynatorów w programach badawczych Unii Europejskiej” – Komunikat Ministra Nauki z dnia 14 czerwca 2016 r. (M.P. z 2016 r. poz. 536).

⁷⁵ Komunikat Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 29 maja 2019 r. o ustanowieniu przedsięwzięcia pod nazwą „Granty na granty – promocja jakości III”.

⁷⁶ Wdrożenia w Instytucie obejmowały udokumentowane zastosowania wyników prac poza instytutem (przez klientów, najczęściej producentów maszyn i urządzeń). Klient wykorzystywał dokumentację dla własnych celów lub do produkcji jednostkowej i wówczas Instytut osiągał jednorazowy przychód z tego tytułu. Instytut uzyskiwał również przychód z tytułu opłat *royalties*, w związku z udostępnieniem partnerom przemysłowym, na podstawie udzielanych licencji, wyników prac B+R.

wykorzystywane są także do realizacji ekspertyz i opinii świadczonych dla rzecz klientów. Tematyka prowadzonych prac związana jest przede wszystkim z mechanizacją procesów wydobywczych i przeróbczych w górnictwie, z automatyzacją i robotyzacją procesów technologicznych w górnictwie, z mechanizacją procesów produkcyjnych i transportowych. Zakres merytoryczny powyższych działań wynika z bezpośrednich kontaktów z przedsiębiorcami, z obserwacji potrzeb rynku poprzez kontakty z użytkownikami i potencjalnymi użytkownikami rozwiązań. Powyższa wiedza nabywana jest również podczas konferencji, zarówno tych organizowanych przez KOMAG jak i podczas uczestnictwa w takich wydarzeniach, organizowanych przez inne podmioty, pracowników Instytutu.”

(akta kontroli str. 1673)

Dyrektor Instytutu podał, że w ramach zadań w zakresie przystosowania wyników badań naukowych i prac rozwojowych do potrzeb praktyki, w latach 2018–2020 wykonano prototypy urządzeń⁷⁷, opracowano dokumentacje techniczne⁷⁸, przeprowadzono badania⁷⁹, wydano ocenę ergonomiczną⁸⁰. Dyrektor wyjaśnił, iż część z ww. zadań można zakwalifikować także do wdrożeń wyników badań naukowych i prac rozwojowych: „Sytuacja ta występuje w przypadku opracowań dokumentacji, na podstawie których klient Instytutu uruchamia produkcję jednostkową, najczęściej dla potrzeb własnych lub uruchamia powtarzalną produkcję maszyn, urządzeń czy ich elementów. O takiej kwalifikacji prac decyduje kierownik Działu Zarządzania Projektami, sporządzający stosowne umowy z klientami, przy udziale kierowników zakładów działalności podstawowej realizujących dane prace”. Dyrektor wskazał również na trudności w jednoznacznym zakwalifikowaniu (jako przystosowania lub wdrożenia wyników badań naukowych i prac rozwojowych) zadań obejmujących opracowanie dokumentacji.

(akta kontroli str. 1673-1675, 1772)

Sprawozdawczość Instytutu nie obejmowała informacji o realizacji działań w zakresie przystosowania wyników badań naukowych i prac rozwojowych do potrzeb praktyki.

(akta kontroli str. 1156-1286, 1304-1352, 1772)

5.6. Zgodnie ze Statutem ITG KOMAG, do zadań Instytutu należało m.in. wdrażanie wyników badań naukowych i prac rozwojowych, w tym:

- tworzenie dokumentacji produktów i procesów, opracowywanie oprogramowania i świadczenie usług o charakterze naukowym i rozwojowym;
- produkcja maszyn dla górnictwa i do wydobywania oraz budownictwa związana z prowadzonymi przez jednostkę badaniami naukowymi i pracami rozwojowymi.

(akta kontroli str. 15-16)

W Instytucie nie określono pisemnych zasad postępowania przy kwalifikowaniu wdrożeń. Dyrektor Instytutu wyjaśnił, że zgodnie z przyjętą strategią, większość

⁷⁷ 1) Wykonanie i dostawa prototypowego urządzenia zespołu zasilającego z bateriami typu LiFePO4 wozu strzelniczego WS-153/173 na podstawie opracowanej w ITG KOMAG dokumentacji technicznej; 2) Wykonanie prototypu przenośnego czytnika radiowego (modernizacja systemu logistyki materiałowej w zakresie opracowania, wykonania prototypu oraz badań innowacyjnego, przenośnego czytnika radiowego, przeznaczonego do pracy w strefach zagrożonych wybuchem metanu i/lub pyłu węglowego).

⁷⁸ W tym m.in. dokumentację: stanowiska do badań odbiorczych hydraulicznych elementów wykonawczych (2018) Hydromel, maszyn wyciągowych, osadzarek, hybrydowego systemu zraszania do redukcji zapylenia i stężenia metanu typu KOMAG-HR – Elektron.

⁷⁹ Badania zmęczeniowe przekładni cykloidalnych.

⁸⁰ Ocena ergonomiczna dla trzech stanowisk pracy.

swoich działań w obszarach B+R kieruje na opracowywanie innowacyjnych rozwiązań dla gospodarki, a głównym celem działania jest ukierunkowanie prac w sposób mogący przełożyć ich wyniki do praktycznego zastosowania przez przedsiębiorców. Stwierdził także: „O rodzaju wdrożenia (jednorazowy przychód lub opłaty royalties) decyduje kierownik Działu Zarządzania Projektami w porozumieniu z kierownikiem zakładu autorskiego. Elementem branym pod uwagę jest także informacja od zainteresowanego klienta dotycząca sposobu wykorzystania dokumentacji”.

(akta kontroli str. 1706, 1715)

Komercjalizacja wyników prac B+R, zrealizowanych przez Instytut w latach 2018–2020 (I kwartał), następowała poprzez wdrożenia tych wyników (zarówno wdrożenia jednorazowe, jak i powtarzalne, związane z opłatami licencyjnymi – *royalties*) i kształtowała się następująco:

- 2018 r. – 77 wdrożeń, przychody z wdrożeń: 2 898,8 tys. zł;
- 2019 r. – 72 wdrożenia, przychody z wdrożeń: 1 831,4 tys. zł;
- 2020 r. (I kwartał) – 18 wdrożeń, przychody z wdrożeń: 202,9 tys. zł.

Instytut nie zawierał w latach 2018 – 2020 (I kwartał) umów, których przedmiotem była wyłącznie komercjalizacja praw wynalazczych, wynikających z ochrony prawnej patentów lub praw użytkowych.

Liczba zawartych w latach 2018–2020 (I kwartał) umów licencyjnych i know-how oraz przychody z wdrożeń osiągnięte w wyniku realizacji tych umów w powyższym okresie były następujące:

- 2018 r. – 21 umów – 1 034,1 tys. zł;
- 2019 r. – 12 umów – 481,4 tys. zł;
- 2020 r. (I kwartał) – 3 umowy – 57,0 tys. zł.

Przychody Instytutu z wdrożeń w zakresie *royalties* wyniosły 1 472,8 tys. zł w 2018 r. (przy wycenionej wartości wyników badań na kwotę 840,0 tys. zł) i stanowiły 6,8% przychodów ogółem oraz 920,3 tys. zł w 2019 r. (przy wycenionej wartości wyników badań na kwotę 840,0 tys. zł) i stanowiły 4,4% przychodów ogółem. Zostały ujęte w księgach rachunkowych Instytutu na koncie 723-11 *Przychody ze sprzedaży wyników prac badawczo-rozwojowych*.

Dyrektor Instytutu wyjaśnił, że spadek liczby wdrożeń, a co za tym idzie przychodów z tego tytułu, wynikał głównie ze specyfiki rynku, na którym działa ITG KOMAG i jego partnerzy przemysłowi, będący producentami maszyn i urządzeń, głównie dla górnictwa. Stwierdził, że wielkość i wartość wdrożeń wyników prac zrealizowanych przez Instytut w dużej mierze zależy od kondycji finansowej spółek węglowych, będących głównymi użytkownikami rozwiązań autorstwa Instytutu i związanych z tym planów na zakupy nowych maszyn i urządzeń w danym roku.

(akta kontroli str. 532, 1388, 1790, 1810)

W wyniku badania dokumentacji sześciu wdrożeń prac B+R⁸¹ ustalono, że:

- w pięciu przypadkach, w których wystąpiły w okresie objętym kontrolą przychody w łącznej kwocie 648,0 tys. zł i koszty w łącznej kwocie 310,1 tys. zł, wynikające z realizacji i wdrożenia prac B+R – przychody zostały ujęte

⁸¹ Po dwa w każdym roku z okresu objętego kontrolą, w przypadku których uzyskano największe przychody w danym roku, realizowanych na podstawie umów zawartych z przedsiębiorcami: nr 86A/11/2017-MR/22941/2017 z 18 grudnia 2017 r., nr MR/BDO/12448/2011 z 10 lutego 2011 r., nr MR/BMM/21170/2018 z 19 lutego 2018 r., nr MR/BG/22823/2017 z 9 listopada 2017 r., nr MR/BUC/26683/2020 z 16 marca 2020 r. oraz zamówienia z 4 listopada 2019 r.

w księgach rachunkowych Instytutu na koncie 721-10 *Usługi badawczo-rozwojowe*, na podstawie wystawionych przez Instytut faktur, w kwotach ustalonych w umowach i zleceniu;

- w jednym przypadku, w którym wystąpiły w okresie objętym kontrolą przychody z wdrożenia w kwocie 294,0 tys. zł (koszty prac poniesiono w 2011 r.), wynikające z kolejnych zastosowań przedmiotu zawartej umowy (opłaty *royalties*) – przychody te zostały ujęte w księgach rachunkowych Instytutu na koncie 723-11 *ROYALTIES Sprzedaż opodatkowana*, na podstawie wystawionych przez Instytut faktur, w kwotach ustalonych w umowie.

Sposób ujęcia powyższych przychodów na wydzielonym koncie analitycznym dla przychodów z wdrożeń, był zgodny z Polityką rachunkowości Instytutu.

(akta kontroli str. 1794-1797)

Instytut od 2015 r. nie tworzył funduszu wdrożeń. Dyrektor Instytutu wyjaśnił, że od wielu lat przedsiębiorcy nie są zainteresowani zawieraniem umów obejmujących wpłaty na ten fundusz.

(akta kontroli str. 1388, 1777)

5.7. W 2018 r. Instytut zgłosił do Urzędu Patentowego 11 wynalazków i trzy wzory użytkowe, w 2019 r. – dziewięć wynalazków i jeden wzór użytkowy, a do 30 kwietnia 2020 r. – osiem wynalazków. Dla porównania, w 2016 r. zgłoszono 16 wynalazków i cztery wzory użytkowe, a w 2017 r. 11 wynalazków i dwa wzory użytkowe. Poniesione wydatki związane ze zgłoszeniem wynalazków w 2018 r. wyniosły 6,1 tys. zł, w 2019 r. – 5,0 tys. zł, a do 30 kwietnia 2020 r. – 4,4 tys. zł. W sprawie tendencji spadkowej liczby zgłoszonych do Urzędu Patentowego wynalazków i wzorów użytkowych, Dyrektor Instytutu wyjaśnił, że liczba zgłoszeń jest ściśle związana z tematyką i zakresem realizowanych w danym roku projektów, zarówno dofinansowanych ze środków publicznych, jak i wykonywanych na rzecz partnerów przemysłowych. W 2016 r. Instytut realizował zadania umożliwiające kreowanie innowacyjnych projektów, dotychczas niestosowanych, mających zdolność patentową. Podjęta tematyka prac, zasugerowanych także przez partnerów przemysłowych, spowodowała pojawienie się nowych rozwiązań możliwych do opatentowania. Dodał, że tendencja spadkowa w latach poprzednich ulega obecnie zmianie, gdyż do 17 czerwca 2020 r. zgłoszono do Urzędu Patentowego już 10 wynalazków, a trzy kolejne są w trakcie przygotowywania do zgłoszenia.

Do 19 czerwca 2020 r., spośród 14 zgłoszeń z 2018 r., udzielono trzy patenty i dwa prawa ochronne na wzory użytkowe, w stosunku do pozostałych zgłoszeń z 2018 r., jak również zgłoszeń z 2019 r. i z 2020 r., trwały postępowania w Urzędzie Patentowym.

(akta kontroli str. 709-714, 996-1001)

Instytutowi w 2018 r. udzielono 13 patentów i cztery prawa ochronne na wzory użytkowe, w 2019 r. – 10 patentów i dwa prawa ochronne na wzory użytkowe, a do 30 kwietnia 2020 r. – trzy patenty i jedno prawo ochronne na wzór użytkowy. Dla porównania, w 2016 r. Instytutowi udzielono 24 patenty i pięć praw ochronnych na wzory użytkowe, a w 2017 r. 18 patentów i cztery prawa ochronne na wzory użytkowe. Wszystkie patenty zostały udzielone w procedurze krajowej. Dyrektor Instytutu wyjaśnił, że liczba przyznanych patentów w danym roku nie zawsze jest odzwierciedleniem prac w nim realizowanych, ponieważ z reguły dotyczy wcześniej złożonych wniosków.

W latach 2018–2020 (do 30 kwietnia) zmniejszyła się również liczba wdrożonych opatentowanych wyników badań. W 2018 r. wdrożono osiem patentów, w 2019 r.

cztery, a do 30 kwietnia 2020 r. pięć patentów⁸². Dla porównania, w 2016 r. wdrożono 10 patentów, a w 2017 r. 18 patentów. Dyrektor Instytutu wyjaśnił, że liczba wdrożeń zależy przede wszystkim od partnerów przemysłowych (głównie producenci maszyn i urządzeń górniczych), którzy w danym roku stosują przy produkcji chronione rozwiązania autorstwa Instytutu i wprowadzają je na rynek. W 2018 r. przychody Instytutu z tytułu wdrożenia patentów wyniosły 92,2 tys. zł, w 2019 r. – 24,9 tys. zł, a do 30 kwietnia 2020 r. – 24,4 tys. zł.

Z udzielonych, w okresie objętym kontrolą, 33 patentów i praw ochronnych na wzory użytkowe, 10 było w trakcie wdrożenia⁸³ (Instytut zawarł umowy z partnerami przemysłowymi, którzy będą wykorzystywać dany patent lub wzór użytkowy, a twórcy rozwiązania otrzymają wynagrodzenie z tego tytułu), a jeden patent został już wdrożony. Zatem komercjalizacji podlegało 33,3% udzielonych, w badanym okresie, patentów i praw ochronnych na wzory użytkowe.

W okresie objętym kontrolą Instytut nie przenosił praw do patentów i wzorów użytkowych na inne podmioty.

(akta kontroli str. 858-864, 870-871, 996, 1003, 1750-1751, 1772-1773)

Według stanu na 30 kwietnia 2020 r. okres ochronny wygasł dla 11 patentów i praw ochronnych na wzory użytkowe z 29 udzielonych w 2016 r. (37,9%), dla sześciu z 22 udzielonych w 2017 r. (27,3%), dla trzech z 17 udzielonych w 2018 r. (17,6%), dla jednego z 12 udzielonych w 2019 r. (8,3%) i dla jednego z czterech udzielonych w 2020 r. do 30 kwietnia (25,0%). Dyrektor Instytutu wyjaśnił, że podstawowym kryterium utrzymania patentu lub prawa ochronnego na wzór użytkowy jest możliwość jego stosowania w projektowanych rozwiązaniach i uzyskiwania z tego tytułu przychodów. Wskazał, że proces przyznawania patentu przez Urząd Patentowy trwa kilka lat, a rozwiązania będące jego przedmiotem mogą się w tym czasie dezaktualizować i zostać wyparte przez nowsze rozwiązania, bardziej innowacyjne. W takich przypadkach Instytut rezygnuje z dokonania stosownych opłat w celu przedłużenia okresu ochronnego, co jest związane z racjonalną gospodarką finansową Instytutu.

(akta kontroli str. 858-864, 1002)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W przypadku jednego pracownika naukowego (adiunkta do 31 marca 2014 r., a od 1 kwietnia 2014 r. – profesora nadzwyczajnego) z pięciu (20,0%) pracowników naukowych i badawczo-technicznych, których dokumentację objęto badaniem, Rada Naukowa nie zachowała, wymaganej w art. 44 ust. 4 ustawy o instytutach badawczych, częstotliwości przeprowadzania okresowej oceny dorobku naukowego i technicznego (nie rzadziej niż raz na cztery lata). Ocenę okresową tego pracownika naukowego przeprowadzono w 2020 r. (za lata 2017–2019), w sytuacji gdy poprzednią ocenę przeprowadzono w 2013 r. (za lata 2011–2012).

(akta kontroli str. 315, 318, 316, 331-352)

Dyrektor Instytutu wyjaśnił m.in: „(...) ocena za lata 2013–2014 była przeprowadzona w 2015 roku. Nie przeprowadzono wówczas oceny dorobku naukowego i technicznego Pani (...), gdyż jej dorobek został przedstawiony do oceny na Radę Wydziału Inżynierii Środowiska Politechniki Wrocławskiej, co skutkowało nadaniem jej uchwałą Rady Wydziału z dnia 24.02.2014 r. stopnia doktora habilitowanego (...) dorobek naukowy i techniczny Pani (...) powinien

⁸² Podano wdrożenia, z których Instytut otrzymywał przychody.

⁸³ Osiem patentów i trzy prawa ochronne na wzór użytkowy.

podlegać ocenie po 4 latach od zatrudnienia na stanowisku profesora nadzwyczajnego. Z racji tego, że ocena (...) dokonywana jest w jednym terminie dla wszystkich pracowników, dlatego jej dorobek został oceniony razem ze wszystkimi pracownikami w 2020 roku i objął lata 2017, 2018 i 2019.

(akta kontroli str. 1763)

NIK zauważa, że zgodnie z art. 29 ust. 2 pkt 12 ustawy o instytutach, organem zobowiązanym do dokonywania ocen okresowych dorobku naukowego i technicznego pracowników naukowych Instytutu jest jego Rada Naukowa. Zdaniem NIK, organ ten winien dokonać oceny pracownika najpóźniej w 2017 r. (cztery lata od oceny w 2013 r.). Tymczasem obowiązek ten wypełniono dopiero w 2020 r., tj. po siedmiu latach od poprzedniej oceny i po sześciu latach od awansu na stanowisko profesora nadzwyczajnego.

OCENA CZĄSTKOWA

W Instytucie zapewniono odpowiednią kadre pracowniczą. Objęci badaniami pracownicy naukowcy i badawczo-techniczni posiadali stopnie naukowe/wykształcenie wymagane dla zajmowanych stanowisk. Podjęto działania w celu zapewnienia spełnienia wymogów dotyczących zakazu konkurencji oraz uzyskiwania zgody Dyrektora na podjęcie dodatkowego zatrudnienia lub prowadzenie działalności gospodarczej. Dokonując okresowej oceny dorobku naukowego i technicznego tych pracowników stosowano wymagane kryteria, jednakże w jednym przypadku (20,0% badanej próby) nie zachowano, określonej w art. 44 ust. 4 ustawy o instytutach, częstotliwości przeprowadzania ocen. Nie stwierdzono występowania konfliktu interesów Instytutu i osoby zatrudnionej na stanowisku Dyrektora, w szczególności zawierania z nią umów o świadczenie usług na rzecz ITG KOMAG. Instytut realizował projekty badawcze i badawczo-rozwojowe, publikował wyniki badań naukowych, organizował konferencje naukowo-techniczne i uczestniczył z wystąpieniami w konferencjach organizowanych przez inne podmioty, prowadził działania w zakresie przystosowania wyników badań do potrzeb praktyki, jak również ich wdrażania oraz zgłaszał do Urzędu Patentowego wynalazki i wzory użytkowe, uzyskując patenty i prawa ochronne.

IV. Uwagi

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, zwraca uwagę na:

Uwagi

1. potrzebę zabezpieczenia interesów Instytutu jako zamawiającego, poprzez zastrzeżenie w umowach zawieranych z wykonawcami kary umownej z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania przedmiotu umowy;
2. obowiązek zapewnienia przeprowadzania okresowych ocen dorobku naukowego i technicznego pracowników naukowych z częstotliwością określoną w art. 44 ust. 4 ustawy o instytutach badawczych, tj. nie rzadziej niż raz na cztery lata.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania uwag

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK, należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Katowice 31 lipca 2020 r.

Kontroler
Witold Wilk
Główny specjalista kp.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach

.....